

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของ ประเทศชาติ หากจัดการศึกษามีคุณภาพดีแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ย่อมจะมีประสิทธิภาพมี ความรู้ความสามารถ มีปัญญาสามารถพึ่งตนเองได้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ให้ความหมาย การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญอก งามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมและ สร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัด สภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ยังกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ และตามมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการคือจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการศึกษา การ เเชิญชวนการอ่านและการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและการจัด กิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการ อ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 21)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาซึ่งกำหนด นโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการติดตามนิเทศ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ ความคิด รู้จักวิเคราะห์ และ ท้นต่อเหตุการณ์มีความสามารถทางการสอน และการนิเทศอย่างต่อเนื่องซึ่งในปัจจุบันการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ขอมรับการบริหาร โดยใช้ระบบประกันคุณภาพมากกว่าระบบการ ควบคุมคุณภาพ เนื่องจากระบบการควบคุมคุณภาพ มุ่งแก้ไขปัญหาลงหลังจากการสูญเสียความ ผิดพลาดขึ้นแล้ว แต่ระบบการประกันคุณภาพ มุ่งเน้นการป้องกันโดยสร้างวิธีการที่ถูกต้องให้

เกิดขึ้นตั้งแต่แรกให้มากที่สุด เพื่อลดโอกาสที่ผลผลิตจะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จากแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 -2559) สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาได้ยึดเป็นกรอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ตั้งแต่กระบวนการบริหาร โรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศติดตามผล เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จสูงสุดและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนให้มีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน (กรองทอง จิระเดชากุล, 2550 : 4)

จากงานวิจัยของสมคิด หารินไสล (2550 : 103) พบว่า การนิเทศภายในเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ เพราะการนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่ลดช่องว่างต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เป็นตัวเชื่อมประสิทธิภาพในการทำงานให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่มีคุณภาพกระตุ้น ช่วยเหลือให้คำแนะนำต่างๆ ตลอดทั้งให้ข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณีตรา พืชเนาวรัตน์(2546 : 81) ที่พบว่าการนิเทศภายในเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสงัด อุทรานันท์ (2530 : 12) ยังกล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายใน เป็นกระบวนการทำงานที่ผู้นิเทศส่วนร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรนั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่นักเรียน และพัฒนาการเรียนการสอนนั่นเอง

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านมะกอก ปีการศึกษา 2551 พบว่า โดยรวมมีระดับ คุณภาพระดับดี และข้อเสนอแนะของโรงเรียน พบว่า ด้านผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคุณภาพระดับปาน

กลาง ควรได้รับการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมและกระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาและจัดกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิด สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ควรเน้นย้ำให้ ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี และมีการปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์และการ ออมทรัพย์ให้มากขึ้น ด้านครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองในวิชาที่สอนตามเกณฑ์ของคุรุสภา อย่าง น้อย 20 ชั่วโมงต่อปี เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึงในทุกกลุ่มสาระ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการวิจัยในชั้น เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญและบันทึกหลังสอน นำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้านผู้บริหาร สถานศึกษาคว จัดข้อมูลระบบข้อมูลสารสนเทศให้ครบทุกด้านและเป็นปัจจุบัน จัดระบบประกันคุณภาพ ภายในอย่างเป็นระบบ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นให้ทันสมัยเหมาะสม กับผู้เรียนและท้องถิ่น ปรับปรุงอาคารเรียนไม้ทั้งสองหลังให้อยู่ในสภาพดีเพื่อความปลอดภัย ของผู้เรียน ปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษาให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด จัดหาหนังสือเพิ่มเติมใน ห้องสมุดอย่างหลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะหนังสือความรู้ รอบตัว เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนรักการอ่านและรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทิศทางการพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาในอนาคตคือ สถานศึกษาคควรดำเนินการพัฒนางาน วิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น โดยจัดสอนซ่อมเสริมให้ ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับดีในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริม ความเป็น เลิศทางวิชาการของผู้เรียนเต็มศักยภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยมีคุณธรรมจริยธรรม มีสุขภาพ กายและสุขภาพจิตที่ดี รักการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบครบวงจร (PDCA) เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน มี การปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มั่นคงแข็งแรงอยู่ในสภาพใช้การได้ดี (สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. 2551 : 3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการหรือเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาการจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ในรอบที่ 3 และเพื่อพัฒนาการ

บริหารจัดการภายในโรงเรียนให้เป็นระบบครบวงจร (PDCA) พัฒนาการศึกษานำเข้าสู่มาตรฐานคือ กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน จึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบครบวงจร PDCA และเพื่อพัฒนาการศึกษานำเข้าสู่มาตรฐาน ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เป็นอย่างไร
2. กระบวนการนิเทศภายในที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ปีการศึกษา 2554 รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย
  - 2.1 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
  - 2.2 การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
  - 2.3 การพัฒนาคุณภาพครู

2.4 กรอบการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

3. ระยะเวลา

3.1 ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปีการศึกษา 2554 ระหว่างเดือน พฤษภาคม
 พ.ศ. 2554 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทุก
 ด้าน ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผน โครงการและดำเนินงาน
 โดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ
 ความเป็นธรรมในสังคม ความเสมอภาคทางการเมือง และการรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อให้
 ประเทศก้าวหน้า และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการ
 พัฒนาเต็มตามศักยภาพทุกด้านเช่น ด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาทางด้านร่างกาย
 และสติปัญญาเพื่อสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขโดยผ่านกระบวนการต่างๆ ได้แก่ การ
 พัฒนาหลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของครูและบุคลากรและการบริหารจัดการ

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการ
 ศึกษาในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยการช่วยเหลือแนะนำ การวางแผน การ
 ปรีกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอันจะ
 ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบุคลากร
 ทางการศึกษาภายในโรงเรียนอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อ ส่งเสริม สนับสนุน ในการปรับปรุงแก้ไข
 ให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูให้มีการปฏิบัติภารกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมี
 จุดมุ่งหมายเพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนา
 พฤติกรรมและความสามารถที่พึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

การนิเทศแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการนิเทศที่เกิดจากการร่วมมือกัน
 ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยมีการกำหนด
 เป้าหมาย การวางแผน การกำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงานร่วมกัน ตามความต้องการ ทั้ง
 ในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล เพื่อการบรรลุประสิทธิผลของงานที่กำหนดไว้

เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม AIC หมายถึง กระบวนการทำงานที่ใช้เป็นเทคนิคในการประชุม เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสมอภาค เพื่อการระดมสมองสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัย โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา กับผู้วิจัยภายนอก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้น และเพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญของการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เด่นชัด

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านมะกอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

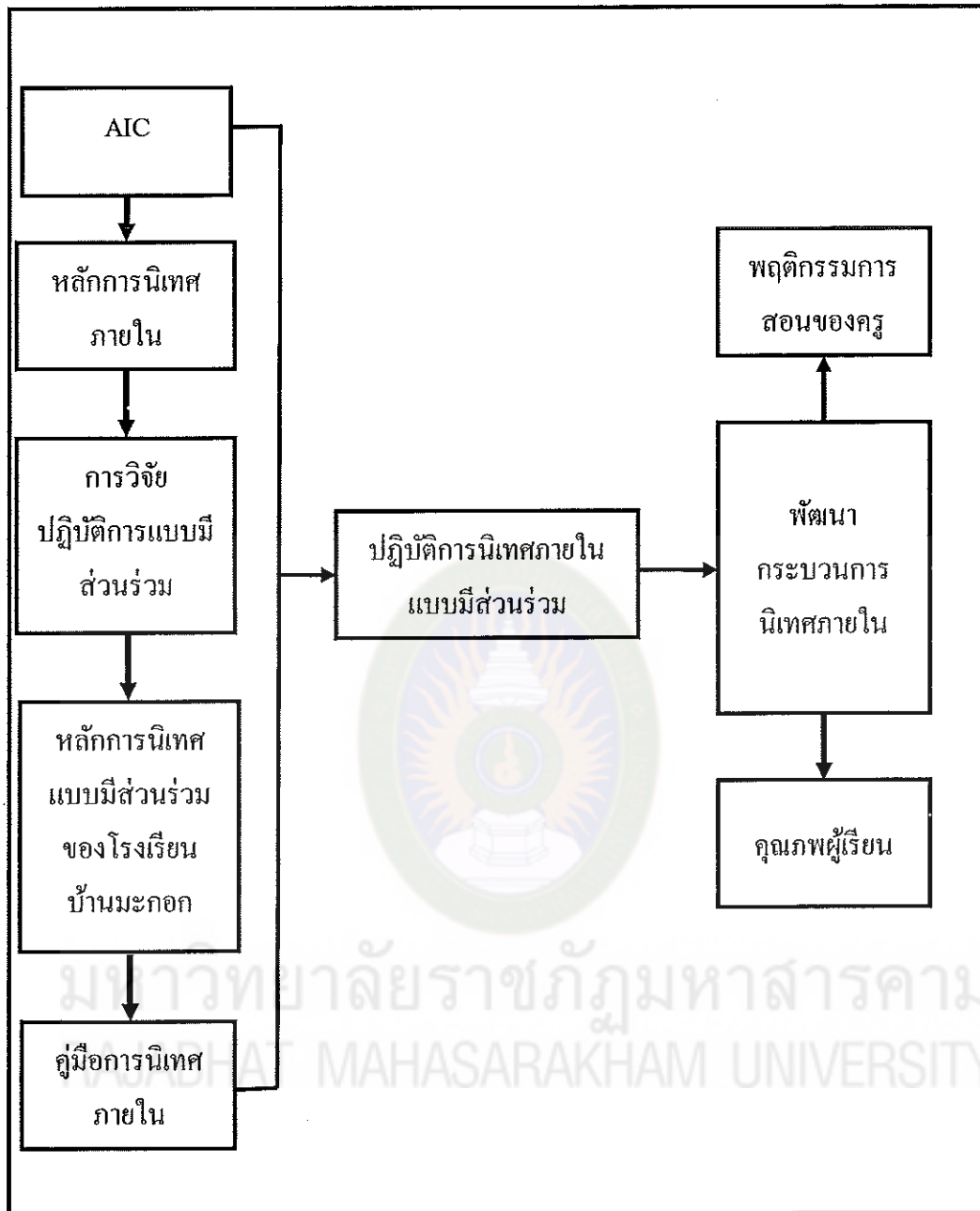
ผู้นิเทศภายใน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน/หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนหรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านมะกอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ครูผู้สอน หมายถึง ครูปฏิบัติหน้าที่การสอนใน โรงเรียนบ้านมะกอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนบ้านมะกอก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิด ดังนี้

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายในด้านงานวิชาการของโรงเรียนบ้านมะกอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

2. พัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่จะช่วยพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนบ้านมะกอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
3. แนวทางการนิเทศ ติดตาม กำกับ ในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
4. โรงเรียนมีมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาดีขึ้น
5. นักเรียนมีมาตรฐานความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY